

A GÖRÖGSÉG ÖRÖK DERÚJE

A szerkesztő novellát kért tőlem a nyárról.

Miért éppen erre az évszakra esett a választása, természetesen nem sejtetem. Csupán halvány utalások alapján gondolhatok a korszerűsége – például ha kitekintek az ablakon, „halkan búcsúszik a nyár” és véletlenül, merőben véletlenül, ezt fuvolázza áthatóan szentimentális hangján Máté Péter is, a *late* és nemlét határáról.

Mert, ha teszem azt a műrmidonok és lapithák harcáról írnék, azt a legtöbben el sem olvasnák. Rálapozva a címre (még nem tudom e percben, hogy milyen címmel szalagozom fel novellám zászlórúdját) azon nyomban álmosan fordulnak le a székről, hanyatlanak a karosszék vastag asszonyos karjára, segítségért kiáltanak, értágítót követelnek a konyhai polc baloldaláról, ahol egyebek között az életmentő gyógyszereket szokták tárolni; a villamos- és buszmegállóknak, a taxiállomásokon és a fodrászati szalonok búrakoronája alatt idegesen, maguktól elidegenedve topognának vagy – hirtelen nem jut eszembe több közhelyes színhely – munkát vállalnak eperéréskor a Tűzföldön, csak hogy ne halljanak már a műrmidonok és lapithák harcáról.

Elegük van ugyanis a folytonos harcokból, másról sem tudósítanak a kizavart tudósítók a hírekben. Robbantgatnak és rebesgetnek, harcolnak, csatáznak, vérengzenek, kivégeznek, fenyegetnek, tüntetnek, bulldózereznek és baldóverek verik a baloldaliakat, sajtuszeletelő automatákkal végzik ki a Fülöp-szigeti kamaszlányok megrontóit...

Itt azonban meg kell állnom, mert nem is tudom, kik azok a műrmidonok és miért éppen a lapithákkal csaptak össze, amikor nyugodtan megküzdhettek volna a páston, az olimpiai fehér márványsalakon vagy a tűzvörös-fekete alakos vázákon, ahogyan művészettörténetből tanultuk egykor a kapczavári főegyetemen Nyurika nénivel másodéven.

Mindjárt előveszem – kézikönyvek polca, harmadik szint – a mitológiai fogalmak kéziszótárát (szerk. Hugonotta Hugó, közreadta Tóparty Látomás), ahol azt olvasom, hogy Zeusz, a mindenség görög istenatyja a hangyákat – *miürmékesz* görögül – egyetlen intésre homo sapiensekké változtatta, hogy Aiakosznak végre alattvalói is legyenek az általa uralt tengermosta vidéken, Aigina szigetén. Ez a thesszáliai nép eredetlegendája, s a derék hangyászok nem a lapithák ellen vették fel a küzdelmet, hanem

---

Akhileusz vezérségét elismerve, Trója ellen vonultak, mikor Akhileusz azt üzente, hogy itt az idő, most vagy sóhaj.

Na persze ekkor még semmit sem tudunk a nyári lapithákról (hogy valamiképpen kompromisszummal a képletbe behozzuk a szerkesztőileg kívánt nyarat), akik pedig bizonyosan, hogy márványba fagyva valamelyik jelentős ókori emlékművön azóta is harcolnak, holott az eltelt idő meghozta számunkra a küzdelem kimenetelének hitelesített végeredményét. (Erőtelenebb idegzetűek, akik megvárnák a tévé által később közvetített változatot, és imádják a meglepetéseket, akár tízezer esztendő távlatából is, ne olvassák a következőket:) a lapithákat szintén a thesszáliai népek közül kell kiszólítanunk – soha nem verekedtek meg a mürmidonokkal, ugyanis irtóztak a testvérharcoktól, az azonos vagy megközelítően azonos DNS genetikai képlettel rendelkezők vérontásától. Helyes érzékkel és erős összetartozás-érzettel, amely a magyarságból sokak szerint ma hiányzik, bezzeg Mátyás korában (!), részt vettek az aranygyapjú felkutatásában, maguk is argonauták voltak. (Egyfajta ókori asztronauták, akik a kézzel fonható eredményeket jobban kedvelték a holdpornál.) Névadójuk Lapithész, egyenesen Apolló fiacskája volt – nem a főtéri, lokálpatrióták (!), hanem ama régi a fényes és farkasúzó, a kétértelmű jóslatok védője, Appollóné – és a lapithák dehogy is lapítottak, bátran megharcoltak a kentaurokkal, sőt Héraklésszel is. Na, mit mondtam?

Ekkor lép be a szobába a feleségem, karján fonott kosár, benne ragyogó padlizsánok és vadonatkövér hollandi magról szaporított paradicsompaprikák (vö. Vinèttes és Nyikoláj Vaszilievics Gogosch) egyéb lecsóhoz való zöldsáruval (hagyma, burgonya, főzőkolbász) és a hátam mögül, kissé fölcsipeszkedve beletekint a képernyő szédítő négyzetébe. Felkiált.

Nahát, Ljubomír Hegelovits, hogy te milyen feledékeny vagy, látod, én semmit el nem felejtettem, sőt „én konok” vettem neked borotvahabot, ragtapaszt és gumírozott fülvédőt is a Trákia-piacon. Hogyan feledkezhetél meg arról, hogy ennek a Lapithésznek, a névadónak fölötte kétes ízlése volt, ugyanis az ágyékából nemzett gyermekeinek hülye és ízléstelen neveket adott: Leszbosz, Phorbasz és Triopasz. A legutolsó egyenes úgy hangzik, mint egy felfedezésre váró és egyben kezelhetetlen nemi betegség.

Kérdem én, folytatta páros életem megédesítője, hogyan engedhette meg Orszinomé, a feleség ezt a gyalázatot? Míg a thesszaloniki szülészeti osztályon fekszik – külön kórtermet kapott a férj kiemelt állására való tekintettel, távolról sem a közönséges porgörögökkel együtt vajúdott és szoptatott, a nővérek lábujjhegyen tipegtek körülötte, az olimpiák Thesszalonikére néző vereségeit el is hallgatták a szoptatósasszony előtt, hogy ne zavarja semmi a tejelést, ugyanis az ókoriak, kivált az egyiptomiak háromtól-hétévig terjedőlegesen szoptatták

---

csecsemőiket a jobb védettség és edzettség érdekében; tehát, míg az asszony az utódok egészsége felett ügyködik, a bortól és boldogságtól megrészegült férj háromszor is maga jelenti be a hivatalban az utód nevét. Hát nem akadt széles Hellaszban senki, ki felkiált, senki nem parancsolt megálljt a gyalázatnak?!!

Akkoriban, próbálom megnyugtatni, még nem volt forgalomban a görög utónévkönyv, amelyből minden szülő kedvére választhatott volna nevet az ajánlottak és elfogadottak közül.

Ezzel szemben a kentaurok mintha ismerősebben hangzanának ebben a nyári tétovaságban, szalmakalap hasogató melegben. Jaj, igen, hiszen ezek azok a derék vademberek, akik alulnézetben lovak, felüliben pedig férfiak. S ha már itt tartunk, meg kell mondani férfiasan a jelenség (látomás, örökség) a görögség élénk fantáziájára utal, mely jobb mint megfigyelőkészségük, hiszen a keletről meglepetésszerűen felbukkanó *lovas harcosokat*, akár a magyarok elődeit is, nézhették kentauroknak abban a hellászi kánikulában, midőn a borszínű tenger felől még szellőcske sem lebbentette meg a gazdag drapériákkal elfüggönyözött megaron levegőjét. Olyan Iphigéniát mentő szélcsend uralkodott a görögség örök derűjét (utólag annyi kiváló esszé témája lesz) mélyen alányomva, földhöz szorítva. Erről persze hallgatnak a mitológusok és mítosz fogyasztók.

A kentaurok, mondják, ráuntak a kecskehús fogyasztására, ráadásul nyersen fogyasztották, ugyanis a görög hússütők mind a tengerpart mellékére húzódtak a várható turistaforgalomra számítva helyesen, nem volt, aki nekiálljon a hógutában fűszerezett vagdalt húst, saslikot, flekkent, kebabot, skebabcsicsát sütni a gyönyörűen mélyített-csatornázott rostélyok felett, mint D. a várban. A kentaurok szintén vadak voltak, a férfiak tehetetlennek bizonyultak velük szemben, ui. e harcias némberektől nem lehetett a fárasztó vadászat után megkövetelni a második műszakot. A harmadik műszakra (az ágyban szereshető diadalokra-viadalokra utalnánk) meg jobb, ha szót sem tékozlunk. Ti, gyakran mesélték a görög hegyvidéken, hogy ezek a thesszaloniki vademberek (ők bezzeg fikarcnyit sem törődtek a feljebb megdicsért mürmidoni faj- és entno-szolidaritással) közönséges nőket támadnak meg fényes nappal a fényes és poros országúton, lombos és kullancsos erdők alján, a vénuszi dombokra emlékeztető halmok között, sőt lemerészkednek a síkságra is, erőszakoskodnak a lányokkal-asszonyokkal, nem számított sem tisztesség, sem erkölcs, kor vagy rang pláné, és gyakorta teherbe ejték áldozataikat, akik szégyellék elmesélni a velük esett kalandot, de annál többször álmodtanak róla. Aztán az asszonyok hazamenve, rövidesen – mi az a 270 nap az örökkévalósághoz képest?!! – szüléshez ereszkedének, s a világjövő fiak és leányok hol kentaurok hol taurok (bikák, el torro), hol vérszívók lőnek.

Peirithoosz, a lapithák királya vaknak tetteteti magát. Úgy tesz, mintha soha nem halott volna a kentaurok bárdolatlanságáról, erőszakos, vérmes természetéről. Azt hiszi, hogy az ő udvara, palotája, termei, tengerparti plázs kivétel. Itt még a kentaurok is szegre akasztják rossz modorukat. Késsel, villával fognak enni a rokon – a király – lakodalmán. (Pedig még alig léptünk be a vaskorba.)

De amint azt már megszokhattuk a Balkánon (és nem csupán ott) az esküvők, lagzik, menyegzők, kézfogók és nászbulik gyakran végződnek tragikusan. Van, hogy a násznép egymást kiirtja, kiheréli, megcsonkítja, nyomorékká-hülyévé veri. S ez a legkevesebb, amit megtehet az efféle összejöveteleken, ha nem következik az összeveszésből ennél súlyosabb: nemzedékekre kiterjesztett vérbosszú, módszeres üldözés, trójai háború, örök ellenségeskedés, terrortámadás, mindaz, amivel tele vannak a kor és a mi korunk lapjai.

A kentaurok nem szokhattak hozzá a borhoz. A zárjegyek feltépése után kiderült, hogy a királyi pincészet nem kukacoskodott: a legjobb itallal traktálta a vendégsereget. Nem csoda hát, hogy a hegyvidéki áfonyaborhoz vagy vackorsziruphoz szokott kentaurok nyakló nélkül vedeltek, folyton újratöltötték poharaikat, kedvtelve koccintottak, hörpöltek, szürcsöltek, töltötték hasukba az italt s a görög föld színéig leitták magukat.

A rokonságot szó szerint értelmezik, íme a primitív gondolkodás, állapítja meg Claude Lévy-Strauss aki szintén hivatalos a lakomára, és elrabolják a király menyasszonyát, Hüppodameiát. (Hiába na, arra gondolhattak, hogy jól fogna a menyasszony neve, aurája a konstantinápolyi hippodromon a fogathajtásnál, amelyben a kentaurok mint kocsisok s mind lovak egyaránt beneveztek.)

A rabló neve nem egyértelmű, valahogyan Eu-val kezdődik (Eurütoosz vagy Eurütion – tény, hogy részben megfelel az eus követelményeknek), tette, felbujtása nyomán kitör a várva várt Thesszalonikét tisztító vihar. A lapithák nem restek megvédeni királyuk becsületét (vitam et sanguinem! ugyanez görögül is elhangzik). Félszigetméretű verekedés tör ki, mi már szokva vagyunk az effélékhez a szerb-horvát-bosnyák viszonylatban, a lapitháknak kedvez Arész, a hadiszerencse kovácsa. Etnikai tisztogatás kezdődik. A kentaurok vehetik a nyakukba világot. A világszervezet a kurd, albán és palesztin kérdés mellé fölveti a thesszaloniki rendezés tervét, az ENSZ erőfeszítéseket tesz, bevonulnak a körzetbe kéksisakosok, de a kentaurok soha többet nem térhetnek vissza hazájukba.

Mit tehetnek: beállnak a szökőkutakhoz vízköpőnek, festői modellnek a barokk világképbe, Updike regényénél a címadók lesznek, máskor címerfogók, s a legszegényebbek – mint rendesen, csúnyán ráfáznak –, elszegődnek erkélytartóknak a nyugdíjazás leghalványabb reménye nélkül.